

BESLUT
2013-02-26 Ärendenr:
NV-01863-13

Vilhelmina södra sameby

Fack 2077
912 98 KLIMPFJÄLL

Ansökan om skydds jakt efter en varg i Västernorrlands och Västerbottens län

Beslut

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 15 §, 21 §, 23 a § första stycket punkten 3, 23 b § och 24 d § jaktförordningen (1987:905) samt med beaktande av skyddsreglerna i artikel 12 rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och undantagsreglerna beträffande jakt och förvaring av jaktbyte i artikel 16 samma direktiv samt artikel 9 i Bernkonventionen, att bevilja tillstånd till skydds jakt efter den revirmarkerande vargtik som uppehåller sig i Västernorrlands och Västerbottens län inom det område som framgår av bilaga 1. Skyddsjakten får ske inom området som framgår av bilaga 1.

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 43 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt om undantag från 6 § samma föreskrifter och medger att skydds jakt från helikopter får bedrivas med skjutvapen laddat med hagelammunition enligt villkor i detta beslut.

Samtliga kostnader för skyddsjakten ska ersättas av staten.

Beslutet gäller under tiden från och med 26 februari 2013 till och med den 5 mars 2013.

Naturvårdsverket beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas. Hur beslutet kan överklagas, se bilaga 8.

Villkor

Naturvårdsverket beslutar att nedan angivna villkor ska gälla för skyddsjakten. Jakt som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 och 44 §§ samma lag.

Länsstyrelse som ansvarar för skyddsjakten

Länsstyrelsen i Västernorrlands län (länsstyrelsen) organiserar och ansvarar för skyddsjaktens bedrivande och utser jaktledare.

Vilka som får utföra jakten

Den utsedde jaktledaren utser efter samråd med länsstyrelsen de personer som får jaga med stöd av detta beslut.

Jaktledarens ansvar

Jaktledaren ska innan skyddsjakten inleds informera samtliga jakttagare om villkoren för skyddsjakten samt om övriga regler som kan behövas för skyddsjaktens genomförande.

Skyddsjakten ska genomföras i samråd med länsstyrelsen som även på lämpligt sätt ska följa skyddsjaktens genomförande.

När skyddsjakten får bedrivas

Skyddsjakten är tillåten från och med den 26 februari 2013 till och med den 5 mars 2013.

Var jakten får bedrivas

Skyddsjakt får bedrivas inom det område som framgår av bilaga 1.

Jakten får ske på annans jaktområde.

Jaktmetoder och jaktmedel

Vargarna får sökas med hjälp av motordrivet fordon inom jaktområdet. Pilot och skytt som ska genomföra skyddsjakten från helikopter ska ha erfarenhet av liknande uppdrag.

Detta beslut medger att hagelvapen får användas under skyddsjakten. Hagelvapnet ska vara minst kaliber 12/70. Patronerna ska vara laddade med minst 40 gram hagel av storleken minst 4 mm och högst 5 mm och ska vara av bly eller annat material med högre eller liknande densitet. Hagelpipans trångbörningsgrad ska vara öppen, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$.

Vilket djur får fällas

Den revirmarkerande vargtik som uppehåller sig i Västernorrlands och Västerbottens län inom det område som framgår av bilaga 1.

Anmälan av fälld eller påskjuten varg

Jaktledaren ska omedelbart anmäla till länsstyrelsen när vargen fällts eller påskjutits.

Besiktning av fälld varg

Jaktledaren ska uppvisa fälld varg samt skottplats/fallplats för länsstyrelsens besiktningspersonal. Fälld varg får inte flyttas från fallplatsen innan djuret besiktigats av besiktningspersonalen.

Hantering av fälld varg

I enlighet med 33 § jaktförordningen tillfaller fälld varg staten och omhändertas av länsstyrelsen i samråd med polisen för vidarebefordran till Statens veterinärmedicinska anstalt för obduktion. En kopia på detta beslut ska bifogas djuret.

Länsstyrelsens övriga åtgärder i samband med skyddsjakten

Länsstyrelsen ska meddela polismyndigheten när skyddsjakten inleds.

Länsstyrelsen utser besiktningspersonal som besiktigar det fällda djuret samt ombesörjer för länsstyrelsens räkning och i samråd med polismyndigheten omhändertagande av det fällda djuret. Om djuret endast påskjutits ansvarar skytt och jaktledare för att eftersök genomförs.

Länsstyrelsen ska senast 30 dagar efter avslutad jakt eller efter att beslutet upphört att gälla, överlämna en skriftlig rapport till Naturvårdsverket om vilka erfarenheter som vunnits i samband med skyddsjakten. Rapporten, som också utgör rapporteringsunderlag till EU-kommissionen i enlighet med artikel 16.2 art- och habitatdirektivet, ska i det fall vargen fällts eller tillvaratagits bl.a. även innehålla uppgifter om djurets kön, tidpunkt (datum och klockslag), plats (koordinater i rikets nät) och hur djuret fällts (jaktmetod).

Bakgrund*Vilhelmina södra samebys ansökan*

Vilhelmina södra sameby (samebyn) inkom den 15 februari 2013 med en ansökan om skydds jakt efter den revirmarkerande vargtik som uppehåller sig i samebyns vinterbetesområde runt Junsele, Västernorrlands och Västerbottens län. Samebyn anför bl.a. följande.

Samebyn har renar i området och det har till och med dagen för skydds jaktsansökan hittats 35 rivna renar varav vargtiken ensam står för 26 renar

efter det att varghanen avlivades den 11 januari 2013. Vidare har ett stort antal jaktförsök konstaterats tillsammans med fältpersonal från länsstyrelserna i Västernorrlands och Västerbottens län. Väder- och snöförhållandena gör även att det är svårt eller nästan omöjligt att se vidden av skadebilden som vargtiken förorsakar. Samebyn förutsätter en snabb handläggning så att skyddsjakten kan ske under februari månad. I mars är risken stor att dagstemperaturen ökar med plusgrader som följd, under kväll och natt sjunker temperaturen kraftigt och det bildas skare. Detta kommer i sin tur att göra spårningsarbetet omöjligt genom att det inte lämnas några spår varken av renar eller varg. Samebyn anser att om inte skydds jakt beviljas så ska vargtiken flyttas från området omedelbart. Samebyn kan inte längre tolerera att vargtiken får finnas inom samebyns betesområde.

Samebyn bedriver en intensiv bevakning av renhjordarna och en omfattande bevakning i området tillsammans med fältpersonal från länsstyrelserna i Västernorrlands och Västerbottens län. Spårning och stötande av vargtiken bort från renarna har gjorts men skadorna dvs. dödade renar samt skingring av renhjordar har fortsatt. Samebyn konstaterar att det är omöjligt att skydda renhjordarna från vargangrepp.

På grund av de skador som vargtiken utsätter samebyn för, är det idag omöjligt att bedriva en ordnad renskötsel. Detta innebär att all upptänklighet som finns enbart fokuseras på att förhindra att vargtiken orsakar skada på renhjordarna. Spridningen av övriga renhjordar kommer därför i andra hand när det gäller problemet med vargtiken. Det är redan idag problem med renar som söker sig in i trädgårdar m.m. i byar och samhällen som ligger i renens naturliga vandringsstråk. Renpåkörningarna har ökat vilket beror på den minskade tid som samebyn har haft i renskogen samt på att en sammanblandning av renar mot Vilhelmina norra sameby har skett. Det har dessutom lett till irritation mellan byarna samt ett stort extra arbete med att skilja renarna åt med stora kostnader som följd. Konsekvensen av detta är att det blir en försämrad relation med ortsbefolkningen som samebyn under lång tid har haft en god relation till.

Vilhelmina södra sameby har haft varg i vinterbetesområdet sedan de första renarna flyttades dit den 26 oktober 2012. Den psykiska och fysiska press samt även den ökade arbetsbelastning som rensköterna har blivit utsatta för på grund av varg i vinterbetesområdet har lett till att en riskanalys ska upprättas där även Vilhelmina norra och Voernese samebyar ska delta. Riskanalysen ska upprättas av Glesbygdsmedicinskt centrum i Storuman.

Det föreligger en uppenbar risk att skada uppstår för samebyn och dess enskilda medlemmar till följd av vargförekomst och framförallt om det bildas revir. Den skada som uppstår uppfyller också direktivets krav på allvarlig skada, stora förluster hotar rennäringen i området men också den enskildes möjligheter. Skadorna som uppstår genererar också dynamiska effekter såsom påverkan på framtida möjligheter till inkomst och fortsatt bedrivande av renskötsel.

Samebyn har bifogat en karta till ansökan där de dokumenterade jaktförsöken är markerade.

Samebyns kompletteringar av ansökan

Den 18 februari 2013

Samebyn kompletterade sin ansökan den 18 februari 2013 med bl.a. följande. Samebyn kan i dagsläget inte samla ihop renarna för att förbereda bevakning inför våren med dagsmeja på dagarna och frostnätter där renarna behöver vara samlade för att renskötarna ska kunna bevaka renhjorden. Farhågan är att varghonan stör samlingsarbete med jakt och jaktförsök i den ihopsamlade renhjorden med spridning till följd. Det betyder att samlingsarbetet spolieras och nya samlingsarbeten måste påbörjas på nytt varje dag. Med erfarenhet av varghonans framfart i renhjorden så jagar vargen, skingrar och river renarna på nätterna när bevakning inte kan ske. Eftersom samlingsarbetet tar flera veckor så är samebyns rädsla stor för att samla ihop renarna. Samebyn anser att varghonan gör stor skada i renjordarna idag men i en samlad renjord med betäckta vajor är skadan katastrofal.

Den 24 februari 2013

Samebyn har den 24 februari 2013 inkommit med ytterligare komplettering av ansökan med information om förutsättningar för renskötsel. Samebyn anför följande.

Varför renarna inte kan flyttas

Vilhelmina södra sameby är hänvisad till de gränser som finns anvisad i 1946 års byordning. Betesförhållandena avgör vart renarna betar och hur samebyn lägger upp renskötselarbetet. Det baseras på traditionell renskötselkunskap som nedärvt i generationer. Det finns inte reservbetesmarker att flytta till. De betesmarker som inte nyttjats hittills under året är förbehållna vårvinterbete (hopsamlings- och betesmarker inför flyttning västerut till fjälls). Att beta av dessa marker i förtid skulle innebära att markerna är förbrukade när de skulle behövas dvs. mars-april. Detta i sin tur innebär att renarna kommer att sprida sig okontrollerat mot andra marker oavsett sameby med stora konsekvenser som följd.

Utfodring och inhägnad

Med anledning av förslag att renar ska utfodras i hägn vintertid för att skyddas för rovdjur kan dessa erfarenheter, hittills funna, anföras. För att renar ska må bra och hållas friska under längre period räcker inte enbart att ge renfoder till renar i hägn utan många olika aspekter ska beaktas.

1. Renarnas hälsa

Utfodring av renar har föreslagits som en förebyggande åtgärd, genom att det skulle kunna ge större kontroll på renarna och bättre möjligheter till bevakning. Det har också föreslagits att bättre kondition på renarna skulle minska risken för predation. Riskerna och de negativa effekter av utfodring är dock stora.

Rennäringen är en näring som livnär sig på naturliga betesresurser året om och basresursen i näringen är tillgången till mark och därmed betesväxter. Utfodring

av ren i större skala strider generellt mot den traditionella näringen och hur samebyn önskar bedriva sin renskötsel. Idag sker utfodring främst för att förhindra svält vid beteskatastrofer (svåra snöförhållanden med isbildning och hård skare), samt tillfälligtvis vid samling och flyttning för att underlätta hanteringen av djuren. Utfodring förekommer, men betydligt mer sällan, före och i samband med kalvning och eventuellt före slakt, i första hand när det behövs för att sänka nivåerna av radioaktivt cesium (som fortfarande finns kvar efter Tjernobylyolyckan 1986). Eftersom renen är en idisslare krävs en gradvis övergång till annat foder än naturligt bete (Aagnes & Mathiesen 1996, Mathiesen et al 1999).

I annat fall kan djuren bli sjuka och avlida på grund av störningar i mag-tarmkanalen. En ytterligare risk är ett ökat smittryck på grund av många djur på liten yta. Problemen med utfodring av ren i större skala är dock flera. Arbetsinsatser och övriga kostnader är höga och man får lite utbyte i form av viktökning eftersom man normalt slaktar ren på hösten när de är i bäst kondition och innan utfodring skulle vara aktuell. En nackdel med tillskottsutfodring på bete är att det kan leda till lokalt slitage av marken och därmed förstöra framtida betesresurser. Regelmässig utfodring av renarna påverkar troligen på lång sikt även deras naturliga förmåga att själva söka upp lämpliga betesmarker och att hitta mat under snön.

Den största risken med utfodring är att renarna drabbas av någon form av hälsoproblem. Renar utfodras i stora grupper (speciellt om det är fråga om hela livrenhjorden) och skulle en smitta sprida sig, eller det är något med fodret som ger allmänna mag/tarmproblem, drabbar det många djur. Djuren i livrenhjorden är dessutom de som sparats för framtida produktion och varje individ har därmed ett högt värde. Nedan beskrivs hur scenariot med utfodring kan se ut.

Att utfodra renar, speciellt ungdjur har en speciell problematik. De är ovana med människor och ny livsmiljö. De är ytterst känsliga för "konstgjord" föda och bara en ny leverans av samma sorts renfoder från samma leverantör kan innebära en fara för deras välmående och orsaka dödliga diarréer. Andra sjukdomstillstånd som ännu inte är klarlagda är vissa neurologiska sjukdomstillstånd och s.k. "våt buk" som under vinterns kallaste dygn orsakar att ungdjur dör, förmodligen fryser de ihjäl.

Hagar av tillräckligt omfattning, utbyteshagar med ren snö ska finnas tillgängliga. Dessa ska även på årsbasis bytas kontinuerligt för att inte sprida sjukdomar och parasiter. Här ska finnas ren snö och friskt vatten. Se till att de inte dricker, av urin och träck, förorenat smältvatten och äter förorenad snö, är speciellt viktigt under vårvintern när hagarna snabbt förorenas. Det är dessutom mycket svårt att hålla renfoder rent då renarna naturligt gräver i foderkrubborna, speciellt när de ätit renfoder under längre period och blivit foderleda. Ansamling av korp och kråkor som gärna äter renfoder och spanar efter svaga djur, som de dödar, är ett annat problem både för förorening av foder och för djurskydd.

2. Djuretik

Renar som blir instängslade för hela vinterperioden november till april, dvs. halva året, ska därefter återgå till livet utanför hagen. Förlusten av livserfarenhet och skygghet kan göra dem till lättare byten för rovdjur.

Renarna ska stimuleras i hagen både för att de, och renskötaren, ska må psykiskt bra trots den instängslade livssituationen. De behöver därför tillgång till skog som skydd för väder och vind, tillskott av hänglav, ris att feja och gnaga på för stimulans och munvård.

Det finns faror även i en inhägnad. Man får räkna med en viss förlust på grund av olika omständigheter som att renar gör sig illa eller dör av okänd anledning.

Renarna är ändå inte mer skyddade än att rovdjur kan angripa. Ju färre bytesdjur i det fria, ju sannolikare blir attacker i hägnet. Speciellt då hagarna ska ha det omfång de måste ha för att hysa flera tusen renar under lång tid. Hagar ska ha daglig tillsyn men måste av utrymmesskäl vara utom bebyggda områden ”ute i skogen” och här kan angrepp ske av såväl rovdjur som lösspringande hundar utan att renarna kan fly. Istället finns här en extra fara då de i sitt jagade tillstånd springer in i stängslet och skadas. Enorma kostnader för uppförande av hagar som är tillräckligt stora och ändamålsenliga skulle också tillkomma. Att utfodra tusentals renar faller på sin egen orimlighet i alla hänseenden.

Samebyn har bifogat ett utlåtande från professor Birgitta Åhman vid Sveriges lantbruksuniversitet om inhängning av renar samt om kastning av foster. Utlåtandet bifogas detta beslut, se bilaga 2.

Hur vinterbetet används

Under vinterbetesperioden från den 1 oktober till den 30 april har Vilhelmina södra sameby möjlighet att nyttja vinterbetet nedanför odlingsgränsen i väster till Bottenviken i öster. Som tidigare nämnts avgör betesförhållandena hur samebyn nyttjar markerna. Samebyn har bifogat en karta över vinterbetet under normalår. Kartan bifogas detta beslut, se bilaga 3. Då samebyn endast har ett fåtal GPS-försedda renar så är bilden inte heltäckande, det vill säga att det kan finnas renar inom hela Vilhelmina södra samebys betesområde.

Efter uppgift från Länsstyrelsen i Västernorrlands län om var vargparet befann sig valde Vilhelmina södra sameby att flytta en del av renhjorden öster om vargparets kända revirgränser det vill säga öster om Ångermanälven. Samebyn har bifogat kartor över anpassning av vinterbetet denna betessäsong. Kartorna bifogas detta beslut, se bilaga 4.

Bevakning av renarna

Renskötsel är en areell näring. Rennäringens markanvändning baserar sig på fenomenet växelbete. Renskötseln bygger på att renarna strövar, drivs eller transporteras mellan olika betesmarker utifrån deras behov och markernas beskaffenhet samt snö- och klimatförhållanden.

Detta innebär att bevakningen styrs av renens rörelse- och betesmönster och samebyns gränser. Renen drivs av starka instinkter och är ett vanedjur. Den påverkas också av årliga variationer varför man aldrig riktigt kan förutsäga renens rörelser. Flexibiliteten och det växelvisa utnyttjandet av markerna, är en förutsättning för en fungerande verksamhet. Det finns en komplexitet i resursanvändningen, där varje del i samebyns marker utgör en funktion.

Att bevaka renarna dygnet runt är en utopi eftersom det fortfarande är få timmars dagsljus samt att det krävs stora personella resurser. Dessutom är det omöjligt att ha en stor renhjord på en liten yta. Det skulle innebära konkurrens om betet och renarna skulle allteftersom maten minskar bli avmagrade samt drabbas av parasiter, sjukdomar och till slut skulle renar börja dö. Att bevaka renhjorden för hårt innebär samma konsekvenser som att inhägna ett stort antal renar under lång tid.

Intensiv bevakning av renarna har skett av samebyn dagligen och trots detta har vargen/vargarna lyckats skingra och döda flera renar.

Sekundära effekter

De totala sekundära konsekvenserna är i dagsläget omöjlig att överblicka. Effekterna av vargtikens framfart kommer att ta lång tid att reparera för Vilhelmina södra sameby. Samebyn kommer att ha konsekvenser på grund av vargtikens närvaro under hela vinter/vårvintersäsongen.

Samebyn vet heller inte om vargtiken kommer att följa med renhjorden när vi flyttar västerut mot kalvningslandet vilket är en stor oro bland renskötarna.

Till dags dato har följande sekundära konsekvenser konstaterats:

- Vilhelmina södra sameby har till följd av Svenska Rovdjurföreningens och Naturskyddsföreningens överklagande av skyddsjakten efter Junselevargen/vargarna blivit den part som lider faktisk skada utan påverkansmöjligheter.
- Vargtikens närvaro har medfört att ordnad renskötsel har omöjliggjorts vintern 2012/2013. Renhjorden har fått en onormal spridning, både inom samebyn och utanför samebyns gränser. Skiljningar måste genomföras.
- Normal bevakning, eftersamling och styrning av renarna har blivit åsidosatt. Alla arbetsinsatser har därför huvudsakligen riktats mot vargtiken.
- Samebyns renhjord är utspridd över ett stort område på grund av vargtiken vilket medför att en ordnad renskötsel/normal bevakning har blivit åsidosatt. Detta medför att det sannolikt sker rovdjursangrepp utan att samebyn har möjlighet att ingripa. Till exempel kan massdöd ske utan samebyns vetskap.

- Vargtikens närvaro har medfört att betesmarker i och i närheten av vargreviret inte har kunnat nyttjas.
- Inventering av rovdjur har blivit åsidosatt.
- Ökning av trafikdödade renar. Hittills har ca 80 renar blivit trafikdödade jämfört med tidigare år ca 40 stycken.
- Antal funna vargrivna renar är 40 stycken hittills enligt samebyns statistik.
- Negativa psykosociala effekter t.ex. negativ påverkan av relationer mellan samebymedlemmar och övriga samhället, psykisk påfrestning för renskötarna att se vargtikens jagande och dödande av renar dagligen, ökade kostnader (se ovan), trakasserier av renskötsel på internet, frustration över lite inflytande och få påverkansmöjligheter med mera.
- Ökad fysisk påfrestning, ingen möjlighet till återhämtning, ökad risk för arbetsskador.

Sammanfattning

Förutom ovanstående fakta om vargtikens påverkan på renskötelsen inom Vilhelmina södra sameby så måste myndigheterna även beakta att rennäringen är en kulturell näring. Vilhelmina södra sameby arbetar utifrån vår ”Framtidsvision”. Framtidsversionen har bifogats samebyns komplettering av ansökan om bifogas detta beslut, se bilaga 5.

Renskötsel bedrivs i familjeföretag där alla familjemedlemmar påverkas negativt av vargnärvaron. Idag får rovdjurens närvaro mycket stora konsekvenser för rennäringen. Det handlar om ekonomiska, sociala, kulturella och ekologiska konsekvenser. Vi känner en stor oro och frustration över situationen. Den fysiska och psykiska stress som samebyns medlemmar utsätts för från massmedia och allmänheten leder till ohälsa. Utan en rovdjurspolitik som tar hänsyn till renskötelsens förutsättningar, är det inte möjligt att i någon väsentlig utsträckning bibehålla/förbättra den samiska befolkningens hälsosituation.

Yttranden

Länsstyrelserna i Västerbottens och Västernorrlands län

Länsstyrelserna har den 19 februari 2013 inkommit med i huvudsak likalydande yttranden. De anför bl.a. följande.

Länsstyrelserna tillstyrker skyddsjakten. Skyddsjakt efter vargparet har tidigare tillstyrkts och problembilden har förvärrats avsevärt sedan dess. Problemen för rennäringen är mycket stora eftersom det finns flera tusen renar inom det område där vargen rör sig. Som situationen har utvecklats är renarna spridda i mindre grupper i ett stort område vilket gör det mycket svårt att bevaka renarna. Att

samla ihop de utspridda renarna, flytta och hindra dem att inte vandra tillbaka in i vargreviret är en närmast omöjlig uppgift. Problem kommer sannolikt kontinuerligt att uppstå. Förebyggande åtgärder genomförs kontinuerligt men bedöms inte vara tillräckligt effektiva och inte rimliga att genomföras i den omfattning som behövs för att klara de problem som hela tiden uppstår.

Problemen som har uppstått för samebyn är många. Länsstyrelserna har i tidigare yttranden i detalj beskrivit den mångfacetterade problembilden som finns. Här uppdateras problembilden med den kunskap som har kommit fram under de senaste fyra veckorna. Det totala antalet vargdödade renar som hittills har konstaterats uppger länsstyrelsen vara 35 stycken, men bilden är ofullständig och inga försök har gjorts att genomföra en heltäckande kartläggning av skadebilden. Länsstyrelserna bedömer att flera vargdödade renar finns inom området. Vargtikens predationstakt förefaller ha ökat sedan varghanen fälldes och hon verkar nästan uteslutande jaga renar. Orsaken till detta är sannolikt att det är gott om renar i området och att dessa är lättare att ta än älgar. Länsstyrelsens spårare har även funnit ett par dödade älgkalvar samt ett dödat rådjur. Under spårningarna har det konstaterats ett stort antal jaktförsök på renar som vargen har genomfört. Sådana jakter förorsakar oro i renflockarna, sprider hjordarna och leder till en minskad betesro. Samebyn har vid några tillfällen försökt att störa vargtiken när hon befunnit sig i områden med många renar. Dessa störningar har inte visat sig vara effektiva.

De skador som uppstår är inte enbart direkt inkomstbortfall (döda renar) utan genererar dynamiska effekter i form av en negativ påverkan på framtida möjligheter till inkomst och över huvudtaget ett fortsatt bedrivande av renskötsel. När en vaja i vinterhjord dödas innebär detta även att kommande produktion minskar (t.ex. bortfall av kalv till sommaren), vilket i sig är olika stort beroende av vilket avelsvärde vajan har (bl.a. ålder). Den förlorade vajan kan ersättas i produktion först efter 2-3 år (då annan kalv nått produktiv ålder).

Vinterbetet är en kritisk period för renskötseln. Normalt har renarna sin sämsta kondition i slutet av vinterbetesperioden efter att under en lång period ha utsatts för ett stort arbete med att skaffa fram sin mat. Det är även strax efter den tidpunkten som vajorna ska kalva. Det är av ytterst stor vikt att renarna därför får möjlighet att beta i lugn och ro under hela snöperioden.

Länsstyrelsens bedömning är att störningen av betesron är ett av de största problemen som renarna utsatts för och fortsatt kommer att utsättas för i ytterligare ca två månader i det aktuella vargområdet. Effekterna av dessa skador kan i värsta fall bli mycket omfattande.

Samebyn har även anfört att man upplever en stor psykisk och fysisk stress och att arbetsbelastningen är mycket stor i samband med spårnings- och bevakningsinsatser kring vargen, som nu har pågått sedan i oktober 2012. Övrigt renskötselarbete har blivit lidande och man upplever en försämrad relation till både ortsbefolkningen och grannsamebyn på grund av renar som är spridda.

Inom kort inleds den period när renarna ska samlas och flyttas till nya betesområden. Arbetet beräknas ta flera veckor i anspråk. Samebyn uppger att

det finns en stor risk att vargtiken kommer in i den, efter stort arbete, ihopsamlade renhjorden och splittrar den. Under vårvintern när det efter varma dagar blir skare på nätterna krävs att renarna hålls samlade. Förhållandet med skare underlättar annars för renarna att sprida sig över markerna. Störningar i denna situation medför förutom omfattande kostnader i personal och helikopteranvändning att de dräktiga vajorna kan tvingas abortera sina foster.

Länsstyrelserna menar att skadorna som vargen förorsakar i samebyn i form av döda renar, störningar, merarbete, försämrade relationer till omvärlden och stress är allvarliga. De anser vidare att de stora problemen som åsamkas rennäringen och de stora kostnaderna som arbetet föranleder inte är motiverade trots vargens genetiska särställning. Länsstyrelserna stödjer därför en skydds jakt på vargen i Junselereviret.

Länsstyrelserna har kompletterat sitt yttrande den 22 februari 2013 med dokumentation av övrig rovdjursförekomst i Junsele samt karta med koordinater över var de rivna renarna har påträffats. Se bilagorna 6 och 7.

Övrigt

Historik

Den genetiskt viktiga vargtiken påträffades i området runt Junsele under våren 2012 och i oktober månad visade det sig att hon bildat par med en varghane. Området, som utgör Vilhelmina södra samebys (samebyn) vinterbetesmarker, ligger inom renskötselområdet och har utpekats som riksintresse för rennäringen.

I syfte att åstadkomma en lösning så att det genetiskt viktiga vargparet kunde få vistas i berörda samebyar under vintern 2012/13 och förhoppningsvis få valpar under våren 2013, gav regeringen i beslut den 8 november 2012 (M2012/2959/Nm) uppdraget till Naturvårdsverket att, efter samråd med Sametinget, Viltskadecenter vid Sveriges lantbruksuniversitet samt länsstyrelserna i Västernorrlands län, Västerbottens län och Jämtlands län, överlägga med berörda samebyar om ekonomiskt rimliga åtgärder för att minimera risken för skador på renskötseln. Kostnaderna för de åtgärder som vidtas i samband med uppdraget ska belasta anslag 1:3, Åtgärder för värdefull natur, inom utgiftsområde 20. Av regeringsuppdraget framgår att för att minimera skadorna kan det bli aktuellt att ersätta kostnader för extra insatser med förstärkt övervakning eller flyttning av renhjordar. Kostnader för att minimera skador på renskötseln utbetalas annars av Sametinget inom ramen för dess ansvar för Viltskadearslaget, utgiftsområde 23. Naturvårdsverket har ingen grund för att ersätta den här typen av kostnader för att minimera skador för renskötseln utom ramen för detta regeringsuppdrag. Överläggningar mellan berörda parter skedde vid ett flertal tillfällen under november och december 2012.

Den 20 november 2012 och den 13 december 2012 avslog Naturvårdsverket samebys ansökan om skydds jakt efter de aktuella vargarna med hänvisning till vargtikens genetiskt höga värde för den svenska vargstammen och att förutsättningar för andra lämpliga lösningar då bedömdes finnas i form av

ekonomisk kompensation för förebyggande åtgärder. Dessutom bedömdes skadebilden inte i det läget vara allvarlig då endast ett fåtal angrepp av varg på ren dokumenterats.

Skadebilden och bilden av omständigheterna för skador i övrigt förändrades påtagligt därefter och Naturvårdsverket beviljade därför den 11 januari 2013 skydds jakt efter vargparet (NV-00027-13). Beslutet fattades med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905) med anledning av att myndigheterna inte kunde förutse lämpliga lösningar för att bevara vargparet i området.

Naturvårdsverkets beslut NV-00027-13 medgav skydds jakt under tiden den 11 januari 2013 till och med den 14 februari 2013. Varghanen fälldes under jakten den 11 januari 2013. Förvaltningsrätten i Stockholm beslutade därefter den 17 januari 2013 att Naturvårdsverkets beslut inte fick verkställas i avvaktan på förvaltningsrättens slutliga avgörande i målet (inhibition). Den 20 februari 2013 avgjorde förvaltningsrätten slutligen målet och upphävde Naturvårdsverkets beslut oaktat att det avsåg förfluten tid. Av domen framgår bl.a. följande. Naturvårdsverkets beslut om skydds jakt efter vargparet uppfyller varken kravet på att det inte finns en annan lämplig lösning eller att skydds jakten inte förvärrar den ogynnsamma bevarandestatusen av den skandinaviska vargstammen. Domstolen konstaterar att skadorna för samebyn visserligen är allvarliga, men att det inte kan styrkas att det är den aktuella vargtiken som orsakar skadorna. Det saknas även utredning om antalet andra rovdjur i området. Den 15 februari 2013 inkom samebyn med en ny ansökan om skydds jakt.

Dialog mellan myndigheterna och samebyn

Sedan den 17 januari 2013 då Förvaltningsrätten i Stockholm beslutade att inhibera Naturvårdsverkets beslut har Naturvårdsverket, samebyn, och länsstyrelserna i Västernorrlands och Västerbottens län haft dagliga telefonmöten. Syftet med mötena har varit att diskutera, planera och följa arbetet med spårning av vargtiken och bevakning av renhjordarna till dess förvaltningsrätten tagit slutlig ställning till om förutsättningar förelåg för att bevilja skydds jakt. Under dessa samtal har det enligt Länsstyrelsens i Västernorrlands fältpersonal framkommit att vargtiken nu rör sig inom ett mindre område i reviret och företrädesvis där det finns renar. Sedan hanen fälldes har vargtiken främst dödat renar. Endast en dödad älgkalv har påträffats. Vidare har framkommit att ytterligare fyra renar har rivits sedan ansökan om skydds jakt inkom till Naturvårdsverket den 15 februari 2012. Totalt har 26 vargrivna renar dokumenterats sedan den 11 januari 2013. Ytterligare vargdödade renar har påträffats med jämna mellanrum. Det är sannolikt att även dessa har dödats av vargen, men de har inte kunnat kvalitetssäkras i databasen Rovbase. Merparten av de dödade renarna utgörs av vajor som med största sannolikhet har varit dräktiga. Det har konstaterats att vargtiken främst jagar nattetid. De dödade renarna har mestadels hittats av en slump. Man har inte haft tid att spåra vargtiken på sådant sätt så att alla rivna renar kunnat hittas. Tiken löper fortfarande och hon har någon gång sökt sig in i byar och revirmarkerat intill hundgårdar. Inga andra vargar har upptäckts inom området och inom någon vecka är tidpunkten för parning över.

Inventering och dokumentation av rovdjursförekomst samt skador

Varg, järv och lodjur inventeras främst genom spårning på snö. Det är länsstyrelserna som ansvarar för inventeringarna och i renskötselområdet genomförs inventeringen i samarbete med samebyarna. Spårarna bedömer vilken art som lämnat spår, hur många djur det är, om det är en hona med ungar och i så fall hur många ungar hon har. Inventeringen sker med stöd av och i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn. Rovdjur kan röra sig över stora ytor på kort tid. Resultaten måste därför kvalitetssäkras så att samma djur inte räknas flera gånger.

Resultaten från inventeringarna är viktiga underlag vid fördelningen av medel till skadeförebyggande åtgärder och ersättningar för rovdjursskador. De är också viktiga underlag för Naturvårdsverkets beslut om skydds jakt efter rovdjur.

Inom ramen för de överläggningar som Naturvårdsverket och berörda samebyar har haft med anledning av regeringsuppdraget M2012/2959/Nm har det överenskommit att länsstyrelsen tillsammans med samebyarna ska besiktiga och dokumentera de skador som har uppkommit.

Det finns såväl lodjur som järv i området. Inga andra vargar än vargtiken har dokumenterats. Det framgår av den karta som inkommit från Länsstyrelsen i Västerbottens län, se bilaga 6. DNA-analyser av angripna djur används enbart då det uppstår tveksamheter om vilken djurart som har orsakat angrepp på bytesdjur. I detta fall behövs inga sådana klarlägganden eftersom besiktningen av de dödade renarna görs av länsstyrelsens särskilt utbildad besiktningspersonal som kvalitetssäkrar att det är varg som rivit renarna. Detta framgår av den sammanställning över vargdödade renar i Länsstyrelsen i Västernorrlands län har utarbetat, se bilaga 7. Det är besiktningspersonalen som lägger in de kvalitetssäkrade uppgifterna i databasen Rovbase. Där framgår att 26 renar har dödats av vargtiken sedan hon blev ensam eftersom det inte är någon annan varg som kan ha orsakat skadorna.

Trafikdödade renar

Polismyndigheten i Västerbottens län har den 12 februari 2013 inkommit till Naturvårdsverket med uppgiften att det under perioden den 1 oktober 2011 till den 11 februari 2012 inträffade 42 trafikolyckor med renar från Vilhelmina södra sameby. Under motsvarande period 2012/2013 inträffade 57 olyckor med trafikdödade renar från samebyn enligt uppgift från Polismyndigheten i Västerbottens län. Sedan den 12 februari 2013 har ytterligare fyra olyckor i trafiken med ren inträffat enligt uppgift från Tommy Nilsson vid Polismyndigheten i Västerbottens län.

Polismyndigheten i Västernorrlands län har den 12 februari 2013 inkommit till Naturvårdsverket med uppgiften att 5 renar har trafikdödats i länet under januari 2013. Renarna har inte trafikdödats huvudsakligen i omedelbar anslutning till

vargreviret. Ökningen av antalet trafikolyckor beror främst på de sekundära effekterna som skingring av renhjordarna på grund av vargförekomsten.

Vargstammen i Sverige

Den svensk-norska, skandinaviska, vargpopulationen inventeras med enhetliga inventeringskriterier och dokumenteras med hjälp av en årlig gränsöverskridande inventeringsrapport¹. Rovdjurspolitiken i såväl Sverige som Norge innebär att Norge enbart räknar ”helnorska” föryngringar till det norska beståndsmålet medan Sverige även tillgodoräknar sig föryngringar i gränsrevir.

På 90-talet ökade den skandinaviska vargpopulationen med 25-29 procent i genomsnitt per år. Ökningen har fortsatt under 2000-talet. Av den senaste rapporten om inventeringen av vargstammen framgår att totalt har 33 flockar och 27-28 revirmarkerande par registrerats under inventeringen 2011/2012. Föryngring har fastställts i 28 av de 33 flockarna. Tre flockar (alla med valpkullar) och två revirmarkerande par påträffades i Norge, 4 flockar (3 med valpkullar) och 3-4 revirmarkerande par återfinns över gränsen mellan Norge och Sverige, och 26 flockar (varav 22 med valpkullar) samt 22 revirmarkerande par återfanns i Sverige. Fem revir klassificerades till kategorin ”övriga stationära vargar”. Det totala antalet vargar i Skandinavien under vintern 2011-2012 uppskattades till mellan 260 och 330 vargar. Den totala populationen visar ingen statistiskt signifikant förändring i tillväxttakt för de senaste 10 åren (medelvärde för tillväxttakt: 14procent). Under perioden 2000-2011 har populationen vuxit från 16 till 60 flockar och par. Två immigrerade vargar (kända sedan tidigare) från den finsk-ryska populationen fanns fortfarande kvar i populationen under vintern 2011-2012, men reproducerade sig inte. Åtta av valpkullarna 2011 har en förälder som härstammar från en av de två sentida finsk-ryska invandrade vargarna. Merparten av den skandinaviska vargpopulationen finns i Sverige.

Den skandinaviska vargpopulationens genetiska situation

Inavelsgraden är mycket hög i den skandinaviska vargpopulationen. Detta beror på den smala genetiska basen samt att populationen under drygt 20 år bestått av färre än 100 individer och därför haft en genetiskt mycket liten effektiv populationsstorlek. Även om stammen vuxit med i genomsnitt 14 procent under de senaste åren hade inavelsnivån ökat till cirka 30 procent ($F=0,3$) vintern 2007-08. Detta innebär att vargarna i genomsnitt är närmare besläktade med varandra än helsyskon och ligger långt över den nivå ($F=0,0625$) som Svenska Kennelklubben anser vara oacceptabel för hundar genom kusinparning.² Inavelsgraden i vargstammen har dock minskat sedan dess tack vare att avkomor till de senast invandrade vargarna, så kallade F1:or, har reproducerat sig under några år.

1 Se Svensson, Wabakken, Kojola, Maartmann, Strømseth, Åkesson, Flagstad och Zetterberg: Varg i Skandinavien och Finland. Slutrapport från inventering av varg vintern 2011-2012. Högskolan i Hedmark 2012.

2 Se Svenska Kennelklubbens hemsida www.skk.se.

De tre invandrande vargarna som nått den skandinaviska reproducerande stammen under de senaste 20 åren har varit för få för att tillskottet av nya gener ska motverka inaveln. Skadliga arvsanlag verkar ha en hög spridning i populationen. Inavelsdepression yttrar sig i reducerad reproduktion jämfört med icke inavlade vargar och i förekomsten av en rad ärftliga defekter som t.ex. minskad reproduktionsförmåga och missbildningar i skelett och tänder.

Sedan 2008 har ytterligare fyra genetiskt viktiga vargindivider invandrat i Sverige varav en har fått flera kullar och ett vargpar har flyttats från Tornedalen till Tiveden den 20 februari 2013. Den aktuella vargtiken i Junsele har ett högt genetiskt värde, men saknar en partner.

Förarbeten till rovdjurspolitiken m.m.

Efter regeringens förslag i propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik, prop. 2000/2001:57, antog riksdagen i mars 2001 de riktlinjer som ska gälla för förekomst av varg i renskötseområdet (bet. 2000/01: MJU9, rskr. 2000/01:174). I propositionen gjorde regeringen bedömningen att regelbundna föryngringar i stora delar av renskötseområdet sannolikt inte går att förena med modern renskötsel men att det utanför åretruntmarkerna bör vara möjligt med enstaka föryngringar. Det kan gälla områden där det sällan finns renar eller där förutsättningarna för att vidta skadeförebyggande åtgärder är gynnsamma. Så som skadebilden utvecklade sig i det aktuella området från tiden då Naturvårdsverket fick regeringsuppdraget om den genetiskt viktiga vargtiken den 8 november 2012 (M2012/2959/Nm) fram till den 11 januari 2013 då Naturvårdsverket fattade beslut om skydds jakt efter vargparet, bedömde Naturvårdsverket tillsammans med berörda länsstyrelser att området inte var ett sådant område som avses i regeringens ovan nämnda proposition.

Artikel 2 art- och habitatdirektivet

Art- och habitatdirektivets huvudsyfte framgår i artikel 2. Syftet är enligt artikel 2.1 att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter i medlemsstaternas europeiska territorier som omfattas av fördraget. Enligt artikel 2.3 art- och habitatdirektivet ska åtgärder som vidtas i enlighet med direktivet ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag. Bestämmelsen innebär inte i sig några skyldigheter för medlemsstaterna, men den är relevant vid tolkningen av de övriga bestämmelserna i direktivet samt vid tillämpning av nationell lagstiftning.

EU domstolens mål C-342/05, EU-kommissionen ./ Finland

EU-domstolen fann i mål C-342/05 att det är möjligt att bevilja undantag i särskilda fall, från förbudet att fälla särskilt skyddade arter, när det vederbörligen har konstaterats att detta inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos de aktuella populationerna eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus. Av domen framgår vidare att Finland brustit i sin förvaltningspraxis genom att bevilja jakt efter ett antal vargar för att förebygga allvarliga skador, utan att kunna bevisa att sådan jakt leder till minskade skador.

I det nu aktuella fallet med vargtiken i Junselereviret är det ställt utom allt rimligt tvivel att skadorna orsakade av den här vargen kommer att upphöra om hon avlivas genom skyddsjakt.

Genetisk förstärkning av den svenska vargstammen

Den 23 januari 2013 fick Naturvårdsverket uppgiften från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) att ytterligare en genetiskt viktig varg har vandrat in i Sverige från Finland. Vargen har bildat par med en annan varg i renskötseområdet i Tornedalen. Naturvårdsverket har den 20 februari 2013 inom ramen för regeringsuppdraget om genetisk förstärkning av vargstammen i Sverige (M2012/3438/Nm) flyttat vargpåret till Mellansverige i syfte att de ska para sig och reproducera sig utanför renskötseområdet.

Utöver denna åtgärd arbetar Naturvårdsverket även med andra åtgärder för att förstärka genetiken i den svenska vargstammen. En sådan åtgärd är utsättning av vargvalpar från djurparker till vargar i det vilda. Detta arbete kommer att påbörjas under våren 2013, månadsskiftet april/maj. Projektet påbörjades redan år 2012 men på grund av väderförhållanden och dåliga spårförhållanden blev det omöjligt att märka vargtikar. Märkning av vargtikar är en förutsättning för att vi ska kunna lokalisera var djurparksvalpar ska placeras ut. År 2013 har två stycken vargtikar märkts för detta ändamål.

Skäl

Juridiska förutsättningar för skyddsjakt

Beslut om skyddsjakt efter varg kan bl.a. fattas med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen. För att skyddsjakt ska kunna medges krävs att förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen är uppfyllda. Skyddsjakt får enligt bestämmelserna meddelas för att förhindra allvarlig skada på t.ex. egendom om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Av 23 b § framgår att beslut om skyddsjakt efter varg får fattas även om någon skada inte har inträffat, förutsatt att den finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå.

Naturvårdsverkets bedömning

Naturvårdsverket vill inledningsvis framhålla att Förvaltningsrättens i Stockholm domar med upphävande av Naturvårdsverkets beslut avsåg skyddsjakt för tiden från och med den 11 januari 2013 till och med den 14 februari 2013. Den ansökan som Naturvårdsverket nu har att ta ställning till avseende skyddsjakt inkom den 15 februari 2013 och avser därmed tid efter den 14 februari 2013.

Naturvårdsverket gör en samlad bedömning i varje enskilt fall och bedömer således de förhållanden som har redogjorts för i ansökan och som avser tiden till och med den 24 februari 2013, då samebyn inkom med sin sista komplettering till sin ansökan. Naturvårdsverket bedömer omfattningen av skador, om

skadeförebyggande åtgärder har vidtagits, vilka möjligheter till förebyggande av skada som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skyddsjakt. Naturvårdsverket beaktar också vargstammens utveckling i landet som helhet.

Annan lämplig lösning

En annan lämplig lösning till skyddsjakt skulle kunna vara att söva vargen och därefter flytta den till ett annat område. Skandulv har den 10 januari 2013 uppgett till Naturvårdsverket att de har som policy att inte söva en varg fler än tre gånger på grund av att hanteringen med upprepade infånganden, sövningar och flyttar är enormt påfrestande för djuret med stress och incidenter som kan ske i samband med sövning. Med anledning av att vargtiken redan har sövts och flyttats tre gånger tidigare bedömer Naturvårdsverket, i likhet med Skandulv, att det inte är försvarbart att söva och flytta henne ytterligare en gång.

De åtgärder som genomförts för att förebygga och förhindra skada sedan den 17 januari 2013, såsom att försöka stöta vargen mot områden där förekomsten av ren inte är lika tät, har inte lyckats. Tvärtom har nu vargen börjat uppehålla sig inom ett mindre område i reviret med mer eller mindre tät förekomst av ren. Stötningsförsöken bedöms inte medverka till att ytterligare renar har rivits utan snarare har varit ett försök till annan lämplig lösning som inte varit framgångsrik. Det går heller inte att skrämma bort vargen från sitt revir eftersom det är vargtikar som oftast väljer var de vill etablera sig och därefter är stationära. Naturvårdsverket bedömer därmed att det inte är en annan lämplig lösning att fortsätta med de insatser som hittills genomförts för att möjliggöra att vargen kan stanna kvar i området.

I Vilhelmina södra samebys vinterbetesområde finns ca 4 000 000 renar. Renarna har ett naturligt rörelsemönster som innebär att de vandrar och betar från väst till öst och sedan tillbaka, enligt samebyns beskrivning. En åtgärd skulle kunna vara att flytta tusentals renar som berörs av vargförekomsten. Naturvårdsverket bedömer att det skulle innebära en alltför omfattande åtgärd samt med beaktande av att samebyns övriga renar nu är på väg mot området skulle en flytt inte vara meningsfull. Naturvårdsverket bedömer därmed att en flytt inte är en annan lämplig lösning.

Att uppföra ett stort antal hägn för att hålla renarna i mindre grupper är nu inte en möjlig lösning eftersom stängsling förutsätter att marken inte är tjälfrusen. Det kan noteras att sådana åtgärder med hänsyn till den omfattande sträckan som skulle behöva stängslas för att hålla ett så stort antal djur inte kan genomföras ens under en barmarkssäsong. Därtill tillkommer de hälsorisker som det innebär att hålla renarna inhägnade som framgår av det utlåtande från Sveriges lantbruksuniversitet som samebyn har inkommit med. Se bilaga 2.

Ersättning har betalats ut för att möjliggöra omfattande åtgärder i syfte att vargen ska finnas kvar i området. Trots de åtgärder som vidtagits har inte någon varaktigt effekt avseende skyddet av renarna från angreppet av den aktuella vargen kunnat åstadkommas. Så som tidigare nämnts i detta beslut skulle Naturvårdsverket enligt regeringsuppdraget om den genetiskt viktiga vargen ersätta kostnader för t.ex. extra bevakning av renar eller flytt av renhjordar. Då

detta inte har varit verkningsfullt bedömer Naturvårdsverket att det inte är rimligt att fortsätta att ersätta kostnader för de åtgärder som framgår av regeringsuppdraget. Att låta vargen fortsätta finnas kvar i området, inte betala för förebyggande åtgärder och istället ersätta uppkommen skada i efterhand, inryms inte inom regeringsuppdraget eller Naturvårdsverkets bemyndigande. Naturvårdsverket förfogar inte över medel för att ersätta kostnader orsakade av rovdjur.

I enlighet med vad samebyn har anfört, bedömer Naturvårdsverket nu att det inte finns någon annan lämplig lösning att ta till för att förhindra att fortsatta skador uppkommer. Det finns således ingen annan lämplig lösning än att bevilja skydds jakt för den uppkomna situationen.

Försvårande av upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus

Den svenska vargpopulationen har inte gynnsam bevarandestatus. Enligt 23 a § jaktförordningen får skydds jakt inte medges om det försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Skydds jakt får trots det medges om det kan konstateras att jakten inte kan förvärra en ogynnsam bevarandestatus eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus. Den aktuella tiken är av östligt ursprung och av potentiellt stort genetiskt värde för den svenska vargstammen.

Vargtiken är ensam i området sedan den 11 januari 2013 då varghanen sköts. Någon annan varghane har inte tagit den skjutna varghanens plats. Det finns heller inga andra kända varghanar i området varför tiken inte har förutsättningar att para sig under innevarande reproduktionsår.

Erfarenheten visar att det inte är unikt att en genetiskt värdefull varg vandrar in i Sverige, det har skett flera gånger. Varje sådan varg är ett potentiellt tillskott till en genetisk förstärkning, men vår bedömning är att möjligheten för den svenska vargstammens att nå gynnsam bevarandestatus på lång sikt inte är avhängig en enskild genetiskt viktig varg.

Naturvårdsverket arbetar med andra åtgärder för att genetiskt förstärka den svenska vargstammen regeringsuppdraget (M2012/3438/Nm). Detta arbete innefattar t.ex. utsättande av vargvalpar födda i djurpark till vilda vargtikar. Naturvårdsverket har den 20 februari 2013 flyttat ett vargpar där båda individerna är av finsk-ryskt ursprung från Torndedalen till Tiveden. Flytten genomfördes inför den förestående parningsperioden i syfte att paret ska etablera revir i Mellansverige och där reproducera sig. Sammantaget bedömer Naturvårdsverket att framtida utsättning av vargvalpar och flytt av vargar skapar förutsättningar för att den svenska vargstammen kan uppnå gynnsam bevarandestatus.

Naturvårdsverket bedömer således att uppnåendet av gynnsam bevarandestatus för den svenska vargstammen inte är beroende av just denna vargtik.

Förhindra allvarliga skador

Det förekommer olika uppgifter om antalet vargdödade renar. Sedan hanen sköts den 11 januari 2013 har samebyn och Länsstyrelsen i Västernorrlands län konstaterat att vargtiken har dödat 26 renar, de flesta vajor. Antalet är kvalitetssäkrat i databasen Rovbase. Naturvårdsverket utgår från dessa uppgifter. Det har inte varit möjligt att bedriva en omfattande aktiv spårning för att dokumentera antalet dödade renar. Många av de döda renarna har påträffats av en slump under renskötarnas arbete och länsstyrelsens arbete. Det kan med stor sannolikhet förmodas att det finns ett mörkertal med ytterligare rivna renar. Att det är den aktuella vargtiken som har orsakat skadorna har kvalitetssäkrats av länsstyrelsens besiktningspersonal.

Samebyn har tillsammans med Länsstyrelsen i Västernorrlands län dokumenterat flera av vargtikens misslyckade försök att jaga renarna. Jaktförsöken medför en störning som skingrar renhjordarna. Jaktförsöken som har markerats på den karta som samebyn har bifogat till sin ansökan sker inte under dygnets ljusa timmar och det går därför inte att förhindra dem genom till exempel ökad bevakning av renhjorden. Därtill finns det inte tillräckligt med kompetent personal att tillgå med adekvat kunskap om renskötselarbete och god lokalkännedom inom det aktuella området. Skingringen av renhjordarna medför att renarna sprider ut sig till områden där renskötarna inte har någon uppsikt över dem. Detta har medfört att renarna befinner sig i andra områden än där de annars skulle vara med ett ökat antal trafikdödade renar till följd.

Eftersom renhjorden vintertid huvudsakligen består av vajor som är dräktiga är förlusten och skadan större för samebyn än det faktiska antalet renar som dödas. Mot bakgrund av att vajorna blir känsligare för störningar ju längre in i dräktighetsperioden och vinterbetessäsongen bedömer Naturvårdsverket därmed att det föreligger en stor sannolikhet för att samebyn riskerar att drabbas av allvarlig skada orsakade av vargtiken och att skadorna riskerar att uppnå en nivå som inte kan anses acceptabel.

Verkställighetsförordnande

Mot bakgrund av de intressen som motiverar skyddsjakten och det krav på att det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, vilket förutsätter en påtaglig och akut risk, ligger det i sakens natur att prövningen av en sådan ansökan bör ske skyndsamt och att beslutet bör kunna genomföras omedelbart för att möjliggöra att ytterligare skador inte uppstår. Naturvårdsverket bedömer därför att det finns skäl att med stöd av 59 § jaktförordningen föreskriva att detta beslut ska gälla utan hinder av att det har överklagats.

Skydds jakt från helikopter och användande av hagelvapen

Naturvårdsverket gör bedömningen att ett vapen med hagelammunition i vissa fall är att föredra framför kulammunition vid skydds jakt från helikopter. Vapen med hagelammunition använt inom rekommenderat avstånd kan minska riskerna för allvarliga skadeskjutningar på de djur som utsätts för skydds jakt. Med hänsyn till terrängen bedömer Naturvårdsverket att jakt från helikopter är att

föredra framför jakt från marken. Naturvårdsverket gör därför bedömningen att det i detta fall finns skäl till att medge undantag enligt ovan.

För att kunna genomföra en effektiv jakt bedömer Naturvårdsverket att jakt ska få bedrivas på annans jaktområde.

Ersättning för kostnader i samband med skyddsjakten

Naturvårdsverket bedömer att det är rimligt att staten i detta fall står för de kostnader som uppkommer i samband med skyddsjakten.

Sammanfattning

Mot bakgrund av vargtikens ändrade rörelsemönster och ökade antal angrepp på ren sedan den 11 januari 2013 gör Naturvårdsverket sammanfattningsvis följande bedömning. På grund av det stora antalet renar i området, att vidare möjliga förebyggande åtgärder mot bakgrund av den erfarenhet man vunnit måste förväntas vara verkningslösa, att det är stor sannolikhet för allvarliga skador som ökar i omfattning, att det saknas andra lämpliga lösningar och att skyddsjakten inte förhindrar arbetet med att nå gynnsam bevarandestatus för vargstammen på lång sikt, föreligger det skäl för skydds jakt i detta fall. Skydds jakt är den enda åtgärden som återstår för att förhindra att allvarliga skador fortsätter att uppkomma för samebyn. Såsom framgår av 23 a § första stycket punkten 3 och 23 b § jaktförordningen får Naturvårdsverket fatta ett beslut om skydds jakt för att förhindra allvarlig skada, det vill säga ett beslut i preventivt syfte.

Övrigt

Naturvårdsverket rekommenderar att hagelvapen inte används på ett avstånd överstigande 15 meter från viltet och att det ur säkerhetssynpunkt inte bör laddas med mer än ett skott i taget.

För att undvika att djur utsätts för långvarig stress genom exempelvis återkommande jaktförsök är det viktigt att tillfället när jakt påbörjas och att området för jakt väljs med stor omsorg.

För att ge en ökad säkerhet när det gäller vapenhantering i helikopter rekommenderar Naturvårdsverket att ett brytbart hagelvapen som endast laddas med ett skott i taget används. Användandet av ett brytbart hagelvapen utan ejektor innebär en minskad risk för att tomhylsor under flygningen hamnar i helikopterns rörliga delar jämfört med vapen av annan typ.

Naturvårdsverket erinrar om att det enligt förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, är förbjudet att använda patroner laddade med blyhagel vid jakt på våtmarker.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektören Lena Callermo.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit viltsamordnaren Ruona Burman, miljörettsjuristen Malin Hollberg Malm och biträdande avdelningschefen Rikard Janson, den sistnämnde föredragande.

För Naturvårdsverket

Lena Callermo

Rikard Janson

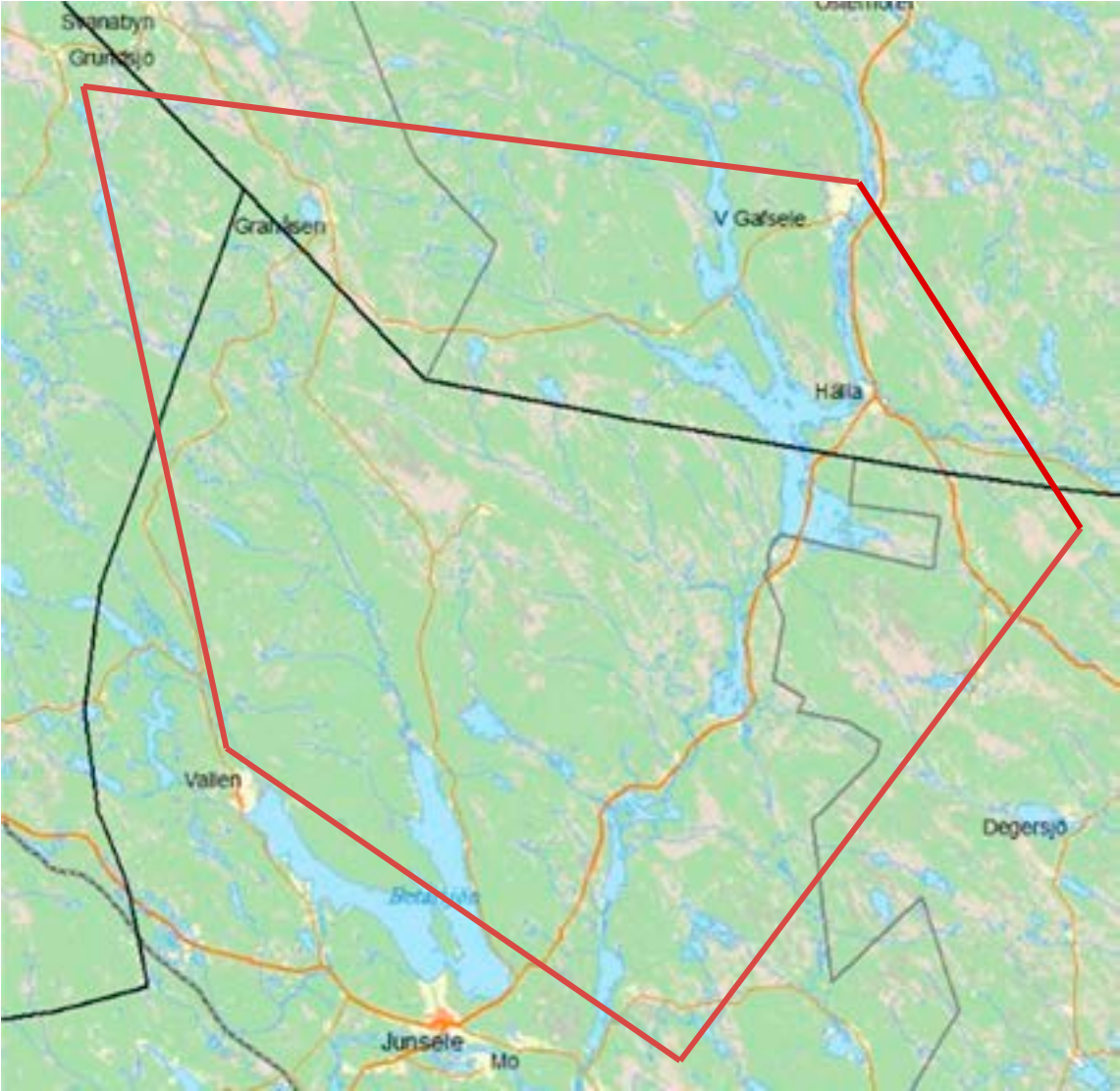
Bilagor:

1. Område inom vilket skyddsjakten får bedrivas/vargreviret
2. Utlåtande från professor Birgitta Åhman, SLU
3. Karta över samebyns vinterbetesområden ett normalt år
4. Anpassning av vinterbetet under innevarande säsong
5. Samebyns ”Framtidsvision”
6. Samlad rovdjursbild i Junseleområdet
7. Sammanställning över dokumenterade vargdödade renar
8. Hur beslutet kan överklagas

Kopia till:

Länsstyrelsen i Västernorrlands
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Voernese sameby
Vilhelmina norra sameby
Polismyndigheten i Västernorrlands län
Polismyndigheten i Västerbottens län
Statens veterinärmedicinska anstalt
Naturhistoriska Riksmuseet
Landsbyggsdepartementet
Miljödepartementet
Skandinaviska vargprojektet (Skandulv)
Nationella rådet för rovdjursfrågor
Viltskadecenter
Direktoratet för viltförvaltning, Norge
Miljödepartementet, Norge
Jord- och Skogsbruksministeriet, Finland
LRF Västernorrland
Jägareförbundet Västernorrland
Jägarnas Riksförbund Västernorrland
Sametinget
Svenska Samernas Riksförbund

Bilaga 1

Bilaga 8

Var ska beslutet överklagas?

Naturvårdsverkets beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm.

Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Naturvårdsverket.

Adressen framgår av beslutet. Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Naturvårdsverket överklagandet och handlingarna till förvaltningsrätten.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till Naturvårdsverket inom tre veckor från den dag ni fick del av beslutet.

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt och det ska vara undertecknat.

I skrivelsen ska ni ange:

Ert namn, adress, personnummer/organisationsnummer och telefonnummer,

vilket beslut som ni överklagar t.ex. genom att ange beslutsdatum och ärendenummer,

hur ni anser att Naturvårdsverkets beslut ska ändras och varför det ska ändras samt

om det finns motparter i ärendet bör ni ange deras namn, adress och telefonnummer.